

זה כל השוני

האהבה למקצוע, האדריכלות הטהורה והמקום המכובד והיציב שהם תופסים בצמרת האדריכלות בישראל מגשרים על התפיסות המקצועיות והאישיות השונות שבהן הם מחזיקים. **יונתן מונג'ק ופיצו קדם** בשיחה מלב אל לב על בית, על חשיפה ועל אדריכלות מקומית

מאת **שרון בן דוד**

השתנה בגישה לאורך השנים? מצאתם מכנה משותף נוסף?
קדם: "עם השנים זה רק התחזק, ומה שמחבר בינינו זו האהבה למקצוע שבאה מתוך הבטן והאמת. אני לא חושב שיש לנו סגנון. הדבר שהכי ניכר בעבודות שלנו הוא שרואים בהן את האמת שלנו. אין שם שום דבר מזויף - הכל בא מאמת, וזה מה שמחבר בינינו. עם הזמן והוותק זה הולך ונעשה מזוקק ורק האמת נותרת. אנחנו יותר בטוחים בעצמנו, יכולים להוריד מניירות ולקלף שכבות. החיבור בינינו מתחזק."

מונג'ק: "אני לא אוהב את המילה סגנון. מכירים אותי בגלל אדריכלות מסוימת שאורלי רובינזון כתבה עליה, אבל גם כשאני מתכנן בית מודרני - אני לא מתכנן בית שכבר קיים, אלא רוצה שהבית ימצא את עצמו מתוך עצמו. הבתים שפיצו מתכנן בדיוק כאלה והעשייה שלו טוטאלית. אין חיפוש אחר צורות ומניירות אלא אדריכלות טהורה. הבתים שלו מספרים סיפור. יש בינינו כבוד הדדי עצום ויכולת לפרגן אחד לשני באופן טוטאלי החף מכל חנופה."

עברתם על פרויקט אחד יחד - בית פרטי שבו התחלקתם בתכנון הפנים והחוץ.

מונג'ק: "הלקוח רצה לחוות חוויה אחרת. הוא נתן לי רשימה של אדריכלים ואמרת שאני מוכן לעבוד רק עם פיצו. מה שקרה יכול לקרות רק בין שני אדריכלים מהסוג שלנו: פיצו המשיך את הקו שלי, והבית קיבל את עצמו מעצמו בצורה הכי ברורה שיכולה להיות. אף אחד אחר לא יכול היה להביא את הבית למצב שהוא הגיע אליו בטוטאליות שלו."

קדם: "בפרויקטים של יוני אני חווה משהו מאוד מוזמן, מארח וחם. תמצית הפרויקטים שלו היא חלל שרוצים להישאר בו, וזה הישג פנומנלי. אם מדברים רק על הפרויקט הזה

שעלה הרעיון להפגיש את פיצו קדם ויונתן מונג'ק למעין ועידת פסגה לכבוד שבוע העיצוב הישראלי (פברואר 2016) עלו במקביל לא מעט חששות. לכאורה קשה למצוא בעלי מקצוע ואופי שונים יותר זה מזה: מונג'ק הוא סוג של משורר - איש דברן ופתוח שלא חושש להשמיע דעות שעלולות לגרום לשומעיו אי נוחות, ומשתף ביחסי העבודה והזוגיות עם אשתו אירית. הוא מוכר בעיקר בזכות השימוש בלבנים מפירוק ובגלל הסגנון

הטוסקני, שני צירופים שגורמים לו למורת רוח יחד ולחוד. קדם הוא ההפך המוחלט: הוא מוכר בזכות האדריכלות המודרנית והנקייה שלו, מדבר במשפטים קצרים - חד, מדויק וענייני. ההבדל מתחדד עוד יותר ברשתות החברתיות. מונג'ק פעיל מאוד ומשתמש באינסטגרם כהמשך של מחברת ההשראה הצמודה שלו. הוא מצלם אוכל ושירה ("אלו אהבות גדולות שלי"), נופים, מבנים, אמנות וכותרות עיתונים שמרגיזות או מעציבות אותו. "אני משתמש באינסטגרם לגילוי כישרונות צעירים, בעיקר

שפים ואמנים. האינסטגרם הוא בשבילי משרד החוץ - אני משתמש בו כדי ליצור קשר עם אנשים ממדינות ערב ולהסביר להם אילו אנשים באמת יש בישראל", הוא מסביר. החשבון של קדם נקרא Pitsou Kedem Architects, יש לו יותר מ-12 אלף עוקבים והוא מעין תיק עבודות של המשרד. "אני לא מאמין במדיה הזו בכלל ולא שייך לדור הזה", הוא קובע בפסקנות, "בשבילי פייסבוק ואינסטגרם הם כלי מעולה לקבל רעיונות ולראות עבודות".

הסגנון האדריכלי שלכם שונה לחלוטין, ונראה שנקודת ההשקה היחידה ביניכם היא אדריכלות ללא פשרות. משהו

מימין, יונתן מונג'ק ופיצו קדם צילום: שי פרנקו

צילום: עמית גירון

צילום: עמית גירון

2

ריאיון מיוחד

צילום: הגר דופלט

1

1. חדר השינה המרחף באוויר, מייצר שטח מוצל בחצר ומאפשר מבט נהדר לאופק הים. תכנון: פיצו קדם אדריכלים

2. הקומה השנייה מרחפת וכמו מזנקת אל הים, ומעטפת סרגלי אלומיניום לבנים מדגישים את התנועה האופקית לכיוונו בבית הממוקם בקו ראשון אל הים. תכנון: פיצו קדם אדריכלים

3. שדרת עצי צפצפה שעליהם נעים ברוח, מהווה ניגוד מרתק למעטפת הבטון ופולדת הקורטן הדוממים בחזית צד של בית פרטי. תכנון: פיצו קדם אדריכלים

צילום: עמית גירון

3

1. בית אקולוגי באזור ירושלים בתכנון יונתן מונג'ק. "אחד הבתים הכי אישיים שתכננו - תוצאה של עבודת צוות אינטנסיבית ומרתקת"
2,3. הדמיה לבית בהרים בתכנון יונתן מונג'ק, שהחל כמערה ולאט לאט מצא את מקומו ואת האמת שלו

האורח כשהוא מגיע לחדר. כשאורח מוצא את עצמו מול מראה ייחודית שיצרנו או משתמש בכיור אחר - נוצרים חוויה אמנותית ועוד מפגש שלנו עם הלקוח." יוני, האם גם לך יש תוכניות דומות?

"כמעט שאין לנו בתים שבהם מישהו נכנס ועושה את עיצוב הפנים. אנחנו מעצבים את רוב הריהטים שלנו, וגם בכאלה שאנחנו קונים לא נשאר כמעט שום דבר מהמקור. אנחנו מתכננים עשרות פרטי נגרות ויורדים עד לרמת כלי האוכל והבדים. אני לא מוציא קולקציה לשוק כי אני לא איש של ביזנס".

יוני מרבה להשתמש בהגדרות וטוען שהוא בונה home ולא house. פיצו, מה דעתך על ההבחנה הזאת?

קדם: "אני מבין על מה הוא מדבר וזה מינוח ידוע, אבל אני לא תופס אדריכלות כך. אני אדריכל ומייצר חללים. אני מאפשר כניסת אור לחלל, תנועה, מבטים וקומפוזיציות, ולא חושב שאני צריך לייצר את מה שבטוקבקים קוראים לו ביתיות. אני יוצר את כל האפשרויות - שכבות, מסתורין, המשכיות של אלמנטים וכך הלאה - אבל את המושג שכולם חותרים אליו הלקוח צריך להביא".

כשוליים הרחבים יש לצערי הרבה מאוד העתקה." בקיץ האחרון השתפתם בפרויקט שבו עשרה אדריכלים מובילים קיבלו דירות מעטפת זהות לתכנון, בלי לדעת מי הלקוחות.

קדם: "הפרויקט מעניין כי דרכו ניתן היה להבין את היחסיות, ואת האיוון בין טביעת האצבע של האדריכל לחלל. כשאין לקוח הפונקציות ממלאות את מקומו, וטביעת האצבע של האדריכלים מקבלת הרבה יותר ביטוי. בכל חלל הרגשתי מי תכנן אותו וראיתי את ההשפעה האדירה של האדריכל על הפרויקט".

מונג'ק: "הפרויקט היה חלום ישן שלי - לתכנן חלל שחף מכל שיקול זר. זה תרגיל מרתק, וכל אחד יצר לעצמו לקוח. מי שבאה לידי ביטוי בפרויקט היא אשתי אירית והכישרון האדיר שלה בתחום הטקסטיל".

פיצו, לאחרונה יצרת קולקציה של חפצים לבית, כפי שעושים אדריכלים מובילים בחו"ל." "ההפרדה בין הדיסציפלינות נשברה והנגיעה שלנו חייבת להיות בכל קנה מידה. ניסיתי לייצר מגע אישי ואינטימי עם הלקוח שאיננו בחלל עם אדריכלית אירנה גולדברג מהמשרד שלי. זה התחיל במלון בנווה צדק שבו רצינו לשלוט בחוויית

קדם: "יוני עלה על נקודה חשובה. לו חשוב שהלקוחות יהיו מאוהבים בו, ולי חשוב שהלקוחות יהיו מאוהבים בבתי שאני מתכנן להם. חשוב לי שיאהבו את התוצר, וזו האחריות הגדולה שלי"

מונג'ק: "פיצו מעודן, אבל אני אגרסיבי ואומר חד וחלק שחלק גדול מהאדריכלות שלנו כיום מתבסס על העתקה של אובייקטים שטוחים בלי להבין שתפקיד האדריכל הוא לתרגם את הפרויקט לאדריכלות"

מניירות ואגו אלא הכרה עצמית והבנת המהות של האחר, להבדיל מאדריכלים שמעתיקים ולא מבינים את הסיפור שמאחורי הדברים".

איך אפשר לדעתכם לאפיין את האדריכלות הישראלית בעשור האחרון ככל הנוגע לבנייה פרטית? מה השתנה? קדם: "כשנים האחרונות יש פריצת דרך והתקרמות אדירה שנובעת ממהפכת האינטרנט שמשפיעה על האדריכלים, ויותר מכך - על הלקוחות. בסופו של דבר אנחנו תלויים - ובטח בבנייה הפרטית - בדיאלוג עם הלקוח. להבדיל מהתזה הרווחת שלפיה הלקוח הטוב ביותר הוא זה שנותן לאדריכל יד חופשית, לקוח שמקיים דיאלוג תרבותי מסקרן ומעניין הוא הלקוח שמוכיל לתוצאה הטובה ביותר. לקוחות שנחשפו לפרויקטים באינטרנט משקיעים יותר מחשבה בתהליך".

זה לא גורם לתופעת העתקה? קדם: "אין העתקה, יש העשרה. יש בארץ דור אדריכלים מעולה, וככל שיש יותר אדריכלים - יש יותר העשרה והפריה. אי אפשר באמת להעתיק אדריכלות, כי אדריכלות היא חוויית חלל. אפשר להעתיק את הקישויות ואת ההשטחה".

מונג'ק: "אני חולק על פיצו. יש אדריכלים שמשתמשים בפניטרסט, ובמקום להבין את מה שבין השורות מעתיקים את ההשטחה, ואז באמת רואים בית שמורכב מאלמנטים ללא המכלול. מצד אחד יש לחשיפה כוח, ומצד שני אי שם

משטיחים את השיח בינינו כי בבנייה פרטית מציירים פורטרט של הלקוח. אני כאדריכל מאמין שאני בונה מכל ונותן ללקוח להביא את השורשים, החיים והאוספים שלו אל המכל. לכן החיבור הוא לא רק של יוני ושלי, אלא גם של המשפחה שגרה בבית, שחיפשה פורטרט אקלקטי, אחר. לדעתי יש בזה משהו יפה, כי אנשים פוחדים לאהוב גם וגם. אותה משפחה רצתה גם וגם ולא להיכנס למגירה שאליה מכניסים אותה. גם יוני ואני כאלה, לא כל כך רוצים להיכנס למגירה שרוצים להכניס אותנו לתוכה".

ובכל זאת טוקבקים רבים שללו את הסגנון הנקי והקר. קדם: "מינימליזם הוא לאו דווקא קר, אלא יותר חם מכל דבר אחר כי הוא מאפשר. הוא מאפשר לך לבטא את עצמך, את האופי שלך ואת המקום שלך. הוא לא כופה שום דבר וזה הכוח שבו".

מונג'ק: "אחד מתפקידי האדריכל הוא לבנות את המכל שפיצו דיבר עלי, שיאפשר לאדם למצוא את עצמו בתוך המערכת הזו. אנו בונים

רקע שיתפתח לאורך השנים. כשפיצו תכנן את חלל התצוגה של The Box בנמל תל אביב, סימסתי לו שחבל שאני לא עשיתי את זה כי זה אחד הפרויקטים היפים בארץ. פיצו בא מאילת לרמת השרון, נתן לי חיבוק וחזר דרומה. זהו אחד החללים הכי מעוצבים בארץ ודוגמה קלאסית לאדריכלות. הוא מעוצב ואין בו כלום. הוא יכול להשתנות בהתאם לצורך ויש בו אינספור אפשרויות. באדריכלות שלנו אין

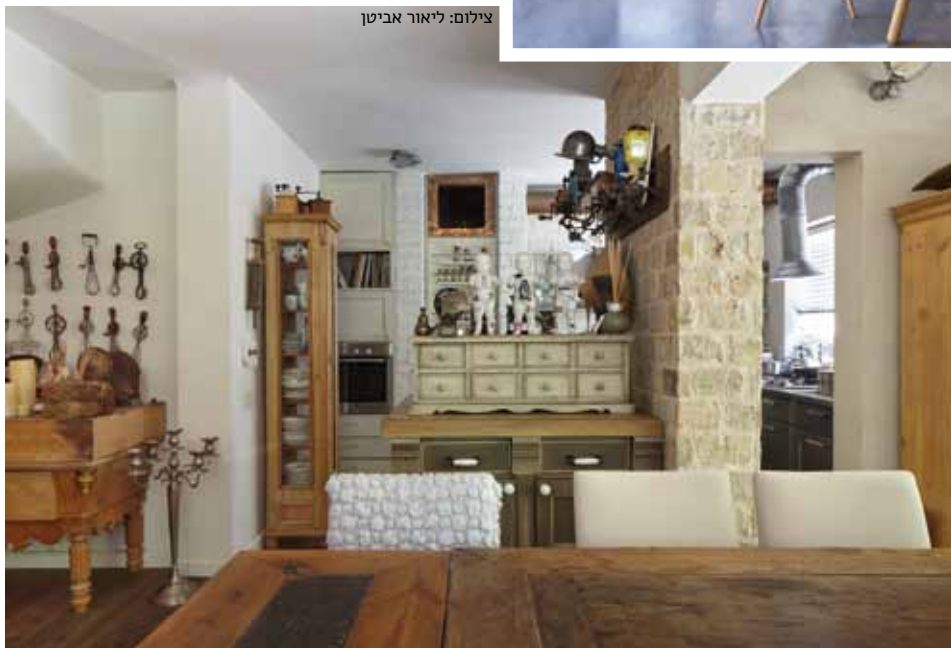

→ בנוטיו של קדם מסבות לשולחן האוכל הממוקם בלב הבית ובלב המטבח המשמש ציר מרכזי למפגש המשפחתי. תקרת בטון חשוף וחזיתות העץ של המטבח מתכתבות עם חומרי החזיתות של הבית

↓ ביתו של מונג'ק הוא מפגש אקלקטי של רהיטים וחפצים שנאספו עם השנים. חומרים טבעיים כאבן ועץ שולטים בעיצוב הבית בכלל ובאזור המטבח ופינת האוכל בפרט

צילום: ליאור אביטן

מונג'ק: "פיצו יכול להגיד מה שהוא רוצה, אבל הבתים שלו הם home בכל פרמטר. הוא אחד האדריכלים היחידים בארץ, ובעולם אפילו, שמתמשים בכמויות היסטוריות של אור. אדם שמתעסק בחומר שלא יכול להיות רומנטיקן"

ואני תמיד בורח מהשטחה". **מונג'ק:** "הצרכים שלנו שונים מאוד. לי חשוב שאנשים ימותו עלי. אם לקוח לא מאוהב בי - כל הפרויקט לא שווה מבחינתי. אני מודה שהרבה פעמים אני מובל על ידי הלקוח, ותכנון בית שאמור לקחת שלושה חודשים לוקח שבועה או שמונה חודשים".

קדם: "יוני עלה על נקודה חשובה. לו חשוב שהלקוחות יהיו מאוהבים בו, ולי חשוב שהלקוחות יהיו מאוהבים בבתים שאני מתכנן להם. חשוב לי שיאהבו את התוצר, וזו האחריות הגדולה שלי".

מה דעתכם על היוזמה שנקראת "שבוע העיצוב הישראלי"? **מונג'ק:** "מה שקרה ב-15 השנים האחרונות בארץ הוא מטורף. הלקוח הישראלי למד לאכול טוב, לשתות יין ולשמוע ולעשות מוזיקה, ובין היתר הוא סוף סוף למד על חשיבות האדריכל ומשמעות העיצוב. השאלה היא מה אנשים יסיקו משבוע העיצוב. אני חושב שהרעיון נכון, אבל אם הם רק יצלמו עוד פרט - סימן שנכשלנו. אני רוצה שהם ימצאו את האחר. ללקוח טוב אפשר לבוא ולהגיד 'יש לי רעיון אחר. לא עשינו את זה אף פעם, אבל בוא נמצא משהו חדש'".

קדם: "כאדריכלים אנו ניזונים משבועות עיצוב, ושבוע העיצוב בתל אביב יכול להיות פנינת תרבות. זו לא רק יוזמה מבורכת - אני לא רואה איך אפשר אחרת. אני מעריץ את החלוצים - אלה שמרימים את הכפפה וחושבים מחוץ לקופסה, ולכן מקפיד להיות נוכח, להשתתף ולהרצות

מונג'ק: "פיצו יכול להגיד מה שהוא רוצה, אבל הבתים שלו הם home בכל פרמטר. הוא אחד האדריכלים היחידים בארץ, ובעולם אפילו, שמתמשים בכמויות היסטוריות של אור. אדם שמתעסק בחומר שנקרא אור לא יכול שלא להיות רומנטיקן. אני לא אוהב את ההגדרות הישראליות שלפיהן בית חם הוא בית מלא ועמוס, ושבת ריק הוא בית קר. זה לחלוטין לא נכון".

אתם שונים מאוד גם באורח החיים שלכם. יוני מערוב עבודה ובית ופיצו מפריד בין העולמות. מאיפה הגישה הזו נובעת? הקשר עם הלקוחות שונה כתוצאה מכך? **מונג'ק:** "אי אפשר ליצור אדריכלות אם אתה לא קרוב טוטאלית למערכת שלך. פיצו יכול להגיד מה שהוא רוצה. להיפך: כדי לעשות את האדריכלות שלו ולרדת למחוזות שהוא מגיע אליהם - חייב להיות קשר חזק עם הלקוח. זה ההבדל בין אדריכלות טוטאלית מושלמת לבין אנשים שבונים houses".

קדם: "זה שאני לא משתף את החיים הפרטיים שלי באינסטגרם לא הופך אותי לאדריכל מרוחק. אני אדריכל מאוד קרוב. אני עובד עם אותם 12 אדריכלים כבר 15 שנה. אני חושב שאדריכלים צריכים להוביל ולא להיות מובלים. כשאני מגיע ללקוח מטרתי לא להגשים את החלומות שלו, אלא להכיל אותו ואת דרך חייו ולהדגיש לו. זו החובה שלנו כאדריכלים. חשיפה אישית היא רכילות, ואני טיפוס מאוד ענייני. אני מבין את הבקשה לקלף ולהיחשף, אבל רשתות חברתיות הן לא הפורום שלי. המדיה החברתית משטיחה,

מימין: פיצו קדם ויונתן מונג'ק. צילום: שי פרנקו

שלוש שאלות ראש בראש

מה זה בית בשבילך?

קדם: "המקום היחיד שבו אני יכול להיות אני האמיתי - לקלף מעצמי שכבות ולהרגיש את הנינוחות של להיות אני כפי שאני. מאז שהקמתי משפחה ונולדו שלושת ילדיי התחדד אצלי מושג הבית כמקום למפגש המשפחתי המצומצם שלנו. לכן בית בשבילי שווה היום למשפחה".

מונג'ק: "סיפור ותרבות החיים של המשפחה. לכל משפחה יש הרגלים, והניואנסים הקטנים מספרים את הסיפור".

מה הדבר שהכי חשוב לך בעבודה?

קדם: "קשה לי להשלים עם המילה 'הכי' - אין דבר שהוא הכי ויש כמה דברים חשובים. אחד מהם הוא לשמור על האמת האדריכלית שלי בכל מחיר ולהיות נאמן לה. הדבר השני הוא לצאת מאזור הנוחות שלי: לא למחזור דברים שעשיתי, לחדש ולחשוב מחוץ לקופסה, ומעל לכל - פשוט ליהנות מהאווירה, מהעשייה, מהיחסים עם הצוות ומההחלף, ולא רק מהתוצאה".

מונג'ק: "ליהנות, להתחדש, להשתנות. החיים שלי בנויים על אדריכלות. אני מסתובב כל הזמן עם מחברות וכותב סיפורים. אני יכול להיות מושפע מאופנה, או לאסוף עלים ביער בפריז ולתכנן אחר כך בית בגווני שלכת. הפרפטואום מובילה של החיים".

מה פרויקט החלומות שלך?

קדם: "כאוב ספר ואדם שספרים הם חייו, הייתי מת לערבב את האהבות שלי ולתכנן ספרייה. דווקא היום, בעידן שבו ריח הספר, המגע בו והחזקתו הולכים ונכחדים, הייתי שמח לתכנן ספרייה רומנטית, שתחזיר אותנו לספרי הילדות שלנו ולתחושה הרומנטית".

מונג'ק: "אני רוצה לבנות בית כנסת כדי להחזיר לו את המשמעות של בית מדרש - בית כנסת שאליו ילדים יכולים לבוא במקום לשבת בבר, מקום שהקהילה תוכל להיות שותפה בו לכל אורך הדרך, מקום שבו יתקיימו טקסים ומשפחות ייפגשו ביום שישי. אני בא מבית של בתי כנסת. כילד הייתי הולך עם סבי להתפלל במאה שערים ומתפלל בבתי כנסת של ספרדים, אבל הפוליטיקה הישראלית הרחיקה אותי מהדת".

קדם: "חשיפה אישית היא רכילות, ואני טיפוס מאוד ענייני. אני מבין את הבקשה לקלף ולהיחשף, אבל רשתות חברתיות הן לא הפורום שלי. המדיה החברתית משיחה, ואני תמיד בורח מהשטחה"

אגרסיבי ואומר חד וחלק שחלק גדול מהאדריכלות שלנו כיום מתבסס על העתקה של אובייקטים שטוחים בלי להבין שתפקיד האדריכל הוא לתרגם את הפרויקט לאדריכלות. לקוחות צריכים להבין את משמעות היועצים ובעלי המקצוע. אני מסכים עם פיצו שאומר שצומח פה דור מדהים, אבל במקביל יש גם יותר מדי מעצבים ומלבישי בתים שלא עושים אדריכלות. אדריכלים טובים כמוני, כמו פיצו וכמו אלכס מייטלס בונים מערך נכון, לא כמו בית שראיתי פעם בארסוף שהריהוט בו הוצב עם הגב לים. עדיף לקחת אדריכל ב־150 אלף שקלים ולא ב־30 אלף שקלים, כי בסופו של דבר הבית ייצא הרבה יותר זול. אני בונה את הבתים הכי טובים בארץ, חד משמעית, ויש לי לקוחות לא אמידים. זאת לא חוכמה לעשות ארוחה טובה מבשר שעולה מאות שקלים לק"ג, אלא ליצור ארוחה טובה משאריות. זה המסר. אנחנו בונים בתים שיכולים לפעמים להיות קטנים אך יהיו טובים ונכונים ויאפשרו לחיות בהם". ■

כשמבקשים ממני. כאדריכלים, בכל שלב של הקריירה אנו חייבים להשתתף בשיח ולשתף את הידע שלנו. במקום לשבת בצד, כדור נעשה. שכל אחד מאיתנו, במקום הקטן שלו, יתרום לשיח התרבותי. העם שלנו נהדר, ואם נקיא ממנו את הקיצוניות נגלה שכבה מדהימה".

מה חשוב לכם להביא לשבוע העיצוב?

קדם: "אני לא אדם שמתכנן. הדברים באים מתוכי, ולשבוע העיצוב אביא את מה שיקנן בי. אני מסתכל על מה שמשפיע עליי, מושך אותי ומעורר אותי - יוצרים שהולכים עם האמת שלהם ולא נכנעים לתכתיבי רייטינג. אנחנו צריכים להוביל דרך ותרבות. השאיפה שלי היא שהשיח שלנו יהיה יותר תרבותי ופחות פוליטי".

מונג'ק: "המסר שלי הוא תמיד אותו מסר, שעבר לאורך השיחה שלנו כאן - אדריכלות היא פשוטה מאוד. חייבים להתנתק מהמנהג שאני הכי שונא בארכיטקטורה: להיות חפרפרות של מגזינים וספרים. פיצו מעודן, אבל אני